

Sygn. akt II CZ 40/15

POSTANOWIENIE

Dnia 20 sierpnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Agnieszka Piotrowska (przewodniczący)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Jan Górowski (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Bank Spółki Akcyjnej w w.

przeciwko A. K., D. M., J. T.

i J. T.1

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 20 sierpnia 2015 r.,

zażalenia pozwanych

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu

z dnia 19 stycznia 2015 r., sygn. akt I ACa 302/13,

**odrzuca zażalenie w części dotyczącej przywrócenia terminu
i oddala zażalenie w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2013 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu zmienił oddalający powództwo wobec pozwanych małżonków A. K. i D. M. oraz małżonków J. T. i J. T.1 wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 11 stycznia 2013 r. i utrzymał wobec tych pozwanych nakaz zapłaty z dnia 8 grudnia 2011 r., Sądu Okręgowego w Poznaniu I Nc 348/11, którym od tych pozwanych, a także od A. sp. z o.o. na rzecz Banku S.A. została zasądzona solidarnie kwota 3.791.449,93 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 13 października 2011 r. Wniosek o doręczenie wyroku z uzasadnieniem złożył zastępujący pozwanych małżonków M. oraz T. zarówno przed Sądem Okręgowym, jak i Apelacyjnym radca prawny i w terminie tj. w dniu 31 października 2011 r. wniósł skargę kasacyjną, w której został zawarty wniosek skarżących o zwolnienie ich od obowiązku uiszczenia opłaty sądowej.

Postanowieniem z dnia 12 listopada skarżący pozwani zostali zwolnieni częściowo od uiszczenia tego wpisu tj. ponad kwotę 8.000 zł, z tym zastrzeżeniem, że wpłata jej przez któregokolwiek z pozwanych zwalnia pozostałych z obowiązku spełnienia tego świadczenia. Odpis orzeczenia wraz z wezwaniem o przedłożenie pełnomocnictwa do wniesienia skargi kasacyjnej oraz zastępstwa skarżących w postępowaniu przed Sądem Najwyższym został doręczony temu radcy prawnemu w dniu 19 listopada 2013 r. W dniu 26 listopada 2013 r. sami pozwani wnieśli zażalenie na częściowe oddalenie wniosku o zwolnienie ich od opłaty od skargi kasacyjnej. Także w dniu 26 listopada 2013 r. radca prawny przesłał sądowi pełnomocnictwo udzielone mu przez skarżących do zastępstwa ich w postępowaniu kasacyjnym, opatrzone datą 30 października 2013 r. Postanowieniem z dnia 24 czerwca 2014 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu odrzucił zażalenie osobiście wniesione przez pozwanych z dnia 26 listopada 2013 r. Podniósł, że na postanowienie sądu drugiej instancji w przedmiocie odmowy zwolnienia od kosztów sadowych zażalenie nie przysługuje (art. 394¹ i art. 394² k.p.c.)

Postanowieniem z dnia 27 marca 2014 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu odrzucił skargę kasacyjną. Podniósł, że pozwani są reprezentowani przez pełnomocnika będącego radcą prawnym, zatem stosownie do art. 112 ust 3 ustawy

z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2014 r., poz. 1025 ze zm., dalej „u.k.s.c.”), mieli obowiązek bez odrębnego wezwania do opłacenia skargi kasacyjnej, licząc od daty doręczenia pełnomocnikowi pozwanych odpisu postanowienia Sądu Apelacyjnego z dnia 12 listopada 2013 r., a pozwani w ogóle nie uiścili opłaty. Postanowienie to zostało doręczone radcy prawnemu pozwanych w dniu 8 kwietnia 2014 r.

Na to orzeczenie zażalenie wnieśli osobiście pozwani wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia opłaty od skargi kasacyjnej. W jego uzasadnieniu podnieśli, że środki odwoławcze w przedmiocie zwolnienia od obowiązku poniesienia opłaty kasacyjnej składali we własnym imieniu i bez udziału pełnomocnika i w związku z tym oczekiwali, że zostaną wezwani na podstawie art. 112 ust 2 u.k.s.c. do wpłacenia opłaty i dlatego uiścili ją dopiero po otrzymaniu postanowienia o odrzuceniu skargi kasacyjnej, tj. w dniu 14 i 15 kwietnia 2014 r.

Postanowieniem z dnia 23 maja 2014 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu odrzucił wniosek pozwanych o przywrócenie terminu do wniesienia opłaty od skargi kasacyjnej i odrzucił zażalenie. Podniósł, że opłacenie skargi kasacyjnej nie jest odrębną czynnością procesową w rozumieniu art. 169 § 3 k.p.c., lecz stanowi tylko jeden z jej elementów, a zatem wniosek pozwanych o przywrócenie terminu do uiszczenia opłaty od skargi kasacyjnej jest niedopuszczalny.

Także ten sam radca prawny - pełnomocnik pozwanych w dniu 16 czerwca 2014 r. wniósł zażalenie na postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 27 marca 2014 r. odrzucające skargę kasacyjną wraz z wnioskiem o przywrócenie terminu do wniesienia tego zażalenia. Podniósł, że zgodnie z art. 112 ust. 2 u.k.s.c. pozwani powinni zostać wezwani do uiszczenia opłaty kasacyjnej, gdyż w postępowaniu o zwolnienie od kosztów sądowych nie stosuje się przymusu adwokacko-radcowskiego (art. 87¹ § 2 k.p.c.).

Zaskarżonym obecnie postanowieniem z dnia 19 stycznia 2015 r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu oddalił wniosek o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 27 marca 2014 r. i odrzucił zażalenie. W zażaleniu na to postanowienie pełnomocnik pozwanych wniósł o jego uchylenie w całości i przywrócenie terminu do złożenia tego zażalenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie na postanowienie oddalające wniosek pozwanych o przywrócenie terminu do wniesienia zażalenia na postanowienie z dnia 27 marca 2014 r. odrzucające skargę kasacyjną nie przysługuje. Nie należy ono bowiem do postanowień kończących postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 394¹ § 2 k.p.c. W literaturze i judykaturze wyjaśniono, że takimi orzeczeniami są postanowienia, które kończą sprawę jako całość, lub zamykają drogę do wydania wyroku (por. np. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 1995 r., III CZP 43/95, OSNC 1995, nr 11, poz. 226). Skoro orzeczenie to, zakończyło tylko tzw. postępowanie wpadkowe w przedmiocie przywrócenia terminu, to jest ono niezaskarżalne. Zażalenie dotyczące oddalenia wniosku o przywrócenie terminu, jako niedopuszczalne podlegało więc odrzuceniu na podstawie art. art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398⁶ § 3 k.p.c.

Było natomiast zaskarżalne postanowienie Sądu Apelacyjnego z dnia 27 marca 2014 r. o odrzuceniu skargi kasacyjnej. Rozpoznając zażalenie na odrzucenie skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy mógłby zbadać w ramach tzw. uprzedniej kontroli zasadność oddalenia wniosku o przywrócenie terminu na podstawie art. 380 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 1998 r., II CKN 64/98, LEX nr 1214666 i z dnia 13 listopada 1998 r., II CKN 32/98, Prok. i Pr. wkładka 1999, Nr 9, s. 38). Warunkiem jednak koniecznym przeprowadzenia oceny niezaskarżalnego postanowienia na podstawie art. 380 k.p.c., przez sąd drugiej instancji, czy przez Sąd Najwyższy jest zamieszczenie w środku zaskarżenia wniosku w tym przedmiocie. Jeżeli w sprawie występuje zawodowy pełnomocnik, wniosek powinien być sformułowany jednoznacznie, gdyż nie ma podstaw do przypisywania pismom wnoszonym przez takiego pełnomocnika treści wprost w tych pismach niewyrażonych. Jeżeli brak takiego wniosku przeprowadzenie kontroli nie jest dopuszczalne. Pogląd taki dominuje w literaturze i został utrwalony w orzecznictwie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 1962 r., 2 CZ 56/62, RPRiS 1963, nr 2, poz. 357, z dnia 21 listopada 2001 r., OSNC 2002, nr 7-8, poz. 102, z dnia 21 listopada 2007 r., OSNP 2009, nr 3-4, poz. 47, z dnia 4 grudnia

2013 r., II CZ 83/13, LEX nr 1418728, z dnia 10 stycznia 2014 r. II UZ 63/13, LEX nr 1418894 i z dnia 19 listopada 2014, II CZ 74/14, LEX nr 15545181).

Skarżący takiego wniosku w zażaleniu nie złożyli, a zatem Sąd Najwyższy był związany postanowieniem oddalającym wniosek o przywrócenie terminu. Z tego względu odrzucenie zażalenia na postanowienie z dnia 27 marca 2014 r. o odrzuceniu skargi kasacyjnej było trafne, gdyż należało przyjąć, że zostało wniesione po terminie.

Można zauważyć, że art. 112 ust 2 i 3 u.k.s.c. przewiduje wzywanie strony do opłacenia pisma, jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów był złożony przed upływem terminu do jego opłacenia i został oddalony. Nie dotyczy to wypadku, gdy wpis jest stosunkowy, a jak w rozpoznawanej sprawie skargę kasacyjną wniósł radca prawny, dysponujący pełnomocnictwem skarżących (choć go nie dołączył) do jej wniesienia, w której został zawarty wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Na podstawie art. 87¹ § 2 k.p.c. przymus adwokacko radcowski w postępowaniu przed Sądem Najwyższym nie dotyczy tylko postępowania o zwolnienie od kosztów sądowych oraz ustanowienie adwokata z urzędu, a więc sytuacji, w której strona nie ma ustanowionego fachowego pełnomocnika z wyboru. Stan faktyczny sprawy nie wyczerpuje wyjątku o jakim mowa w art. 87¹ § 2 k.p.c.

Zażalenie w pozostałym zakresie uległo oddaleniu na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c.